

[B] **DE VERRIJZENIS VAN HET VERLANGEN.
“MEER DAN EEN MINNAAR”
VAN OSCAR VAN DEN BOOGAARD**

Was Sint-Martens-Latem bij Gent in de jaren 1980 een ingedut schildersdorpje? In Oscar van den Boogaards reconstructie alvast niet. Hij registreert de broeierigheid en onbestemde verlangens die vanuit de huisjes-van-pleziers langs de Kortrijksesteenweg de rest van het dorp lijken te infecteren.

Rudolf Bouvy, de “minnaar” uit de titel, is psychiater-seksuoloog en verhuisde onlangs met zijn tweede, hoogzwangere vrouw Elsie naar Sint-Martens-Latem. Rudolfs puberdochter Lilly, die de weekends bij hem doorbrengt, vindt dat maar niets en ook buurman Noël Poppe, een wat simpele autochtoon, ervaart de komst van de Bouvy’s, met hun opzichtige kubusvilla, als een ramp. Hoewel de titel naar Rudolf verwijst, komt hij in de roman niet aan het woord. In de eerste twee delen kijkt de verteller afwisselend door de ogen van Elsie, Lilly, Noël en diens dromerige zoon August. Rudolf komt daarbij slechts zijdelings in beeld. Pas in het laatste deel, dat de lezer beleeft door de ogen van buurvrouw Regina, blijkt de ‘meerwaarde’ van de minnaar.

In veel opzichten is *Meer dan een minnaar* het boek van Regina Poppe. Zoals zo vaak in Van den Boogaards werk drijft de plot op de ontsluiting van geheimen, en rond Regina zweven er drie. Waarom had het lijk dat jaren geleden aan de oprijlaan van de Poppes werd gevonden een tatoeage met haar naam? Wat gebeurde er tussen de burens in het paasweekend van vorig jaar? En waarheen verdwijnt Regina tijdens

de voorjaarsweek van 1987 waarin de roman speelt? Bovendien is Rudolf – dit kunnen we verklappen zonder de leespret te bederven – háár minnaar en ervaart zij hun affaire als haar ontwaken uit de manisch-depressieve sluimertoestand waarin ze jaren verkeerde. Dankzij Rudolf ontdekt Regina “de verrijzenis van een doodgewaand verlangen”. Regina’s licht geëxalteerde liefdesbeleving voert de paassymboliek in het boek tot een mooi hoogtepunt.

Tegelijkertijd knoopt *Meer dan een minnaar* met zijn thema van ‘de liefde als sleutel-tot heropstanding’ nadrukkelijk aan bij de rest van Van den Boogaards oeuvre. Regina Poppe past in een grotere traditie van vrouwelijke personages bij deze schrijver, waartoe ook Julia Callebaut uit *De heerlijkheid van Julia* (1995) en Oda Klein uit *Liefdesdood* (1999) behoren. Het zijn vrouwen die worden aanbeden, maar niet begrepen door hun echtgenoten. Om hun aansluiting met het leven te hervinden, hebben ze een nieuwe liefde nodig. Maar noch de affaire, noch de minnaar(s) betekenen hun redding. Uiteindelijk verlossen ze zichzelf (of niet) door hun verlangens te erkennen en te volgen (of niet).

In zijn negende roman – het werk dat hij de typering “notities” meegaf of publiceerde onder een schuilnaam dus daar gelaten – varieert Van den Boogaard wel op meer van zijn geliefde thema’s. In *De heerlijkheid van Julia* schetste hij al de verstoorde relatie tussen moeders die uit de band willen springen en dochters die ontstellend normaal zijn. Zo betreurde Julia dat ze een IKEA-dochter had (“perfect gelakt, gelikt, gestroomlijnd, functioneel”), en geen uniek kind van de Vlooiemarkt aan het Vossenplein. In *Meer dan een minnaar* beseft Lilly Bouvy dat haar normaliteit een straf is “voor de ouders die zichzelf héél bijzonder en bohémien vonden”. Nog duidelijker zijn de overpeinzingen die Elsie Bouvy wijdt aan “de hiërarchie van het verdriet”: Is de dood van je kind erger dan die van je geliefde? Ze herinnert zich dat ze ooit een roman las over dat thema. Welk ander boek zou dat zijn dan *Liefdesdood*?

Het pleit voor Van den Boogaard dat hij in elke nieuwe roman terugkeert naar zijn oude thema’s zonder in herhaling te vallen. Criticus Bas Belleman omschreef hem ooit als routinier, maar dat klinkt te pejoratief. Van den Boogaards onvolprezen vermogen om een verhaal te verankeren in een concrete plaats en tijd zorgt ervoor dat zijn boeken nooit inwisselbaar

Glasraam dat de verrijzenis uitbeeldt, Foto Joris Van Ostaeyen.

zijn. In eerder werk nam hij de lezer mee naar Brussel, Paramaribo, Zwitserland, het Pajottenland, Rio de Janeiro en Parijs. Elk decor voelde authentiek en levendig. In *Meer dan een minnaar* bevinden we ons in Sint-Martens-Latem, waar spanning zindert tussen de natuurminnende, niet onsentimentele familie Poppe en de decadente Bouvy's met hun Jaguar en zwembadpaviljoen. Hoewel Van den Boogaard het contrast tussen de families dik aanzet, maakt hij de toenadering tussen de individuele burens aannemelijk. Verwijzingen naar Tsjernobyl, Madonna's album *True Blue* en de dood van Andy Warhol laten er geen twijfel over bestaan dat de jaren tachtig in dit boek in volle gang zijn. De bootramp met de Herald of Free Enterprise voor de kust van Zeebrugge speelt zelfs een sleutelrol. Gek genoeg geeft Van den Boogaard – toch een volleerde goochelaar met religieuze beelden – de tragedie een plaats in de plot zonder haar symbolische potentieel ten volle te benutten. Als hij schrijft: “Terwijl de ferry (...) de havengeul uit voer, had ze het gevoel dat ze de deur definitief achter zich had dichtgetrokken. Hoe kon ze weten dat een slapende bootsman die

deur open had laten staan (...)?”, dan benoemt hij de ironie zo luidkeels dat ze krachteloos wordt. Het is een stilistische uitschuiver, waarvan er in *Meer dan een minnaar* gelukkig weinig voorkomen.

Eigenlijk is de sprankelende vertelstem net de grote sterkte van het boek. De verteller neemt het perspectief in van verschillende personages, maar bewaart steeds een minimumafstand die ruimte schept voor relativerende humor. Hij houdt vaart in het verhaal en dropt de clous voor de ontknoping gedoseerd en nonchalant. De met brio gebrachte overtuigingen (zoals Augustus voordracht “Waarom ik nooit wil winnen” of Rudolfs ode op de “strikjesdrager”) en bitterzoete overpeinzingen (rond refreinzinnen als “binnenkort is het voorbij” of “ik wil hier niet zijn”) bewijzen andermaal dat Van den Boogaard een auteur is die zijn verhaal net zo mooi verpakt als hij het opbouwt.

Dat Van den Boogaard gretig gebruikt maakt van de spiegeltechniek, is bekend. In *Meer dan een minnaar* valt het weer onmiddellijk op. Hangt Noël Poppe als volwassene nog steeds aan de rokken van zijn moeder? Dan heeft zijn vrouw Regina radicaal

met haar ouders gebroken. Voelt het buurmeisje zich ongewenst en afgescheept door haar ouders? Dan houdt de buurjongen de zijne bewust op afstand. Enzovoort. Zoals gezegd treedt het boek ook in dialoog met eerder werk: in Regina herken je de blauwdruk van Julia Callebaut. Maar helemaal bevredigend is die identificatie niet. *Meer dan een minnaar* wil duidelijk meer zijn dan *De heerlijkheid van Julia revisited*. Waarom valt Regina's nieuwe start (op de laatste pagina) anders samen met het nieuwe begin van August en Lilly? Sterker nog – waarom stapt de onzichtbare verteller opeens uit de coulissen om zich kenbaar te maken als August Poppe?

Het is in dat opzicht verleidelijk om in het meanderende *Magic Man* (2007) de noodzakelijke voorganger te zien van *Meer dan een minnaar*. Bruno Oblanski, eerder al hoofdpersonage in *Bruno's optimisme* (1993), constateert aan het begin van *Magic Man* dat hij niet langer wil zoeken naar “het werkelijke leven, waarin ik mij kon laten aantrekken door mijn eigen nieuwsgierigheid”. De 31-jarige Bruno is de aha-ontdekking van Julia Callebaut (of Regina Poppe) – ‘leven is je verlangens omarmen’ – al voorbij. In een notitieboekje van zijn vader vindt hij een nieuw motto: “Ik geloof dat het leven betekenisloos is tenzij je het vrijwillig leeft”. Bruno's ervaringen met zelfdoding, seks, schuldgevoel, boeddhisme, een zeereis en het vaderschap dringen zijn levensopvatting vervolgens wat naar de achtergrond. Maar de klemtoonverschuiving blijft betekenisvol. De volwassen Bruno Oblanski gelooft in een bewuste keuze voor het leven.

De tiener August Poppe zit op dezelfde golfengte, maar gaat verder. Wanneer zijn moeder zich gestraft voelt voor haar mateloze, herrezen verlangen, wil ze met leven ophouden. Daarop stelt August haar de dubbele retorische vraag: “Als je je leven wilt beëindigen, dan beëindig je het toch gewoon? Daarvoor hoeft je toch niet te sterven?” August gelooft in de bewuste keuze voor een bepaald soort leven, een gelukkig leven. Hij verkondigt de maakbaarheid van het geluk, alsof hij een binnenweg naar de verrijzenis kent, die niet langs de dood voert.

Als *Magic Man* en *Meer dan een minnaar* in dezelfde richting wijzen, dan doet het laatste boek dat zonder twijfel het meest eenduidig. Van den Boogaard beperkt zijn verhaal dit keer in de tijd, wat de helderheid ten goede komt. De negende Van den

Boogaard is – net als bij Beethoven – één van zijn beste. En hier is zelfs nog hoop voor een nummer tien.

BARBARA DE MUNNYNCK

OSCAR VAN DEN BOOGAARD, *Meer dan een minnaar*, De Bezige Bij, Amsterdam, 2010, 232 p.

Zie ook:

OSCAR VAN DEN BOOGAARD, *Magic Man*, De Bezige Bij, Amsterdam, 2007, 288 p.

OSCAR VAN DEN BOOGAARD, *Liefdesdood*, Querido, Amsterdam, 1999, 172 p.

OSCAR VAN DEN BOOGAARD, *De heerlijkheid van Julia*, Querido, Amsterdam, 1995, 208 p.

OSCAR VAN DEN BOOGAARD, *Bruno's optimisme*, Querido, Amsterdam, 1993, 223 p.